

Cuprins

Abrevieri.....	XI
Capitolul I. Infracțiuni contra persoanei.....	1
Secțiunea 1. Infracțiuni contra vieții	1
§1. Omorul	1
§2. Omorul calificat	37
§3. Uciderea la cererea victimei	57
§4. Determinarea sau înlesnirea sinuciderii	63
§5. Uciderea din culpă	69
Secțiunea a 2-a. Infracțiuni contra integrității corporale sau sănătății	85
§1. Lovirea sau alte violențe	85
§2. Vătămarea corporală	90
§3. Lovirile sau vătămările cauzatoare de moarte	103
§4. Vătămarea corporală din culpă.....	108
§5. Relele tratamente aplicate minorului.....	116
§6. Încăierarea.....	120
Secțiunea a 3-a. Infracțiuni săvârșite asupra unui membru de familie.....	128
§1. Violența în familie	128
§2. Uciderea ori vătămarea nou-născutului săvârșită de către mamă.....	132
Secțiunea a 4-a. Agresiuni asupra fătului.....	138
§1. Considerații generale referitoare la protecția prin instrumente de drept penal a fătului.....	138
§2. Întreruperea cursului sarcinii.....	139
§3. Vătămarea fătului	144
Secțiunea a 5-a. Infracțiuni privind obligația de asistență a celor în primejdie ...	151
§1. Lăsarea fără ajutor a unei persoane aflate în dificultate	151
§2. Împiedicarea ajutorului	156
Secțiunea a 6-a. Infracțiuni contra libertății persoanei.....	158
§1. Lipsirea de libertate în mod ilegal.....	158
§2. Amenințarea	175
§3. Şantajul	179
§4. Hărțuirea	200
Secțiunea a 7-a. Traficul și exploatarea persoanelor vulnerabile.....	208
§1. Traficul de persoane	208
§2. Traficul de minori	218
§3. Proxenetismul.....	224
Secțiunea a 8-a. Infracțiuni contra libertății și integrității sexuale.....	233
§1. Violul	233
§2. Agresiunea sexuală	249
§3. Actul sexual cu un minor	258
§4. Coruperea sexuală a minorilor	270

§5. Racolarea minorilor în scopuri sexuale.....	278
§6. Hărțuirea sexuală.....	280
Secțiunea a 9-a. Infracțiuni care aduc atingere domiciliului și vieții private	283
§1. Violarea de domiciliu	283
§2. Violarea sediului profesional	294
§3. Violarea vieții private	300
§4. Divulgarea secretului profesional.....	317
Capitolul II. Infracțiuni contra patrimoniului.....	321
§1. Furtul.....	321
§2. Furtul calificat	340
§3. Furtul în scop de folosință.....	358
§4. Furtul urmărit la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.....	362
§5. Tâlhăria	366
§6. Tâlhăria calificată.....	379
§7. Pirateria	387
§8. Tâlhăria sau pirateria urmată de moartea victimei	391
§9. Abuzul de încredere	393
§10. Abuzul de încredere prin fraudarea creditorilor	406
§11. Gestiuinea frauduloasă	413
§12. Însușirea bunului găsit sau ajuns din eroare la făptuitor	420
§13. Înșelăciunea.....	426
§14. Înșelăciunea privind asigurările	451
§15. Distrugerea	457
§16. Distrugerea calificată	466
§17. Distrugerea din culpă	468
§18. Tulburarea de posesie.....	470
Capitolul III. Infracțiuni contra autorității.....	475
§1. Ultrajul	475
§2. Uzurparea de calități oficiale	490
§3. Sustragerea sau distrugerea de înscrисuri	493
§4. Ruperea de sigilii	499
§5. Sustragerea de sub sechestrul	502
Capitolul IV. Infracțiuni contra înfăptuirii justiției.....	509
§1. Nedenunțarea	509
§2. Omisiunea sesizării	516
§3. Inducerea în eroare a organelor judiciare	524
§4. Favorizarea făptuitorului	535
§5. Tăinuirea	555
§6. Obstrucționarea justiției	567
§7. Influențarea declarațiilor	571
§8. Mărturia mincinoasă	580
§9. Sustragerea sau distrugerea de probe ori de înscrisuri	602
§10. Ultrajul judiciar	609
§11. Cercetarea abuzivă	617
§12. Supunerea la rele tratamente	626

§13. Tortura.....	630
§14. Represiunea nedreaptă	635
§15. Asistența și reprezentarea neloială	639
§16. Evadarea.....	642
§17. Înlesnirea evadării	650
§18. Nerespectarea hotărârilor judecătoarești	657
Capitolul V. Infracțiuni de corupție.....	672
§1. Luarea de mită.....	672
§2. Darea de mită	706
§3. Traficul de influență.....	718
§4. Cumpărarea de influență	741
Capitolul VI. Infracțiuni de serviciu	750
§1. Delapidarea	750
§2. Purtarea abuzivă	762
§3. Abuzul în serviciu	765
§4. Neglijența în serviciu	797
§5. Violarea secretului corespondenței	810
Capitolul VII. Infracțiuni de fals.....	819
§1. Falsificarea de monede.....	819
§2. Falsificarea de titluri de credit sau instrumente de plată	822
§3. Falsificarea de timbre sau efecte poștale.....	826
§4. Punerea în circulație de valori falsificate	828
§5. Deținerea de instrumente în vederea falsificării de valori.....	832
§6. Emiterea frauduloasă de monedă	835
Capitolul VIII. Falsuri în înscrисuri	838
§1. Falsul material în înscrисuri oficiale	838
§2. Falsul intelectual	846
§3. Falsul în înscrisuri sub semnătură privată	855
§4. Uzul de fals	863
§5. Falsificarea unei înregistrări tehnice	868
§6. Falsul în declarații	870
§7. Falsul privind identitatea	879
Capitolul IX. Infracțiuni care aduc atingere unor relații privind conviețuirea socială	886
§1. Tulburarea ordinii și liniștii publice	886
§2. Ultrajul contra bunelor moravuri	896
§3. Incestul	899
§4. Abandonul de familie	901
§5. Nerespectarea măsurilor privind încredințarea minorului	913
§6. Profanarea de cadavre sau morminte	919
Bibliografie generală	925
Index	929

Capitolul I Infracțiuni contra persoanei

În cadrul acestui capitol vor fi studiate diferitele forme de ilicit penal îndreptate împotriva unei persoane în viață ori a unui făt. Vor fi studiate particularitățile infracțiunilor contra vieții, integrității corporale, libertății persoanei sau a vieții private a acesteia, libertății și integrității sexuale. Vor fi analizate particularitățile subiecților activi nemijlocați, urmările pe care aceste infracțiuni le pot produce, cazurile în care poate fi reținută existența unui concurs între aceste infracțiuni ori între infracțiunile contra vieții și cele contra patrimoniului, formele de vinovătie specifice. O atenție deosebită va fi acordată criteriilor în baza căror se poate realiza diferența între infracțiunile contra vieții și cele contra integrității corporale, în vederea clarificării ipotezelor practice în care acestea pot fi reținute. Incidenta instituțiilor de drept penal va fi analizată în raport de fiecare infracțiune în parte, în vederea asigurării unei cunoașteri complete, pragmatice și eficiente a materiei.

Secțiunea 1. Infracțiuni contra vieții

§1. Omorul

1.1. Noțiune

- omorul este infracțiunea cu conținut unic care constă în suprimarea cu intenție a vieții unei persoane (art. 188 C.pen.);

- potrivit Codului penal, nu va constitui omor calificat, ci omor simplu (asumând absența vreunei circumstanțe agravante de la art. 189 C.pen.):

a) omorul comis în public, deoarece este la fel de periculos infractorul care omoară în public și cel care ucide într-un spațiu privat;

b) omorul comis profitând de starea de neputință a victimei de a se apăra; la individualizarea pedepsei va fi reținută circumstanța agravantă generală prevăzută de art. 77 lit. e) C.pen.;

c) omorul comis prin mijloace care pun în pericol viața mai multor persoane în cazul căruia se va reține circumstanța agravantă generală prevăzută de art. 77 lit. c) C.pen.;

d) omorul comis asupra unui membru de familie va constitui infracțiunea de violență în familie prevăzută de art. 199 alin. (1) C.pen. raportat la art. 188 C.pen.

Deopotrivă, potrivit Codului penal, va constitui omor simplu și omorul săvârșit de către un judecător sau procuror, polițist, jandarm sau militar, în timpul sau în legătură cu îndeplinirea îndatoririlor de serviciu sau publice ale acestora.

1.2. Obiectul infracțiunii

a) obiectul juridic special: viața persoanei și relațiile sociale în legătură cu dreptul la viață al altei persoane¹; este o infracțiune mono-ofensivă;

- dreptul la viață este cel mai important drept al omului; este un drept esențial, opozabil *erga omnes*, toți membrii societății fiind obligați să-l respecte și să se abțină de la orice acțiune care ar aduce atingere ori ar pune în pericol această valoare socială supremă; dreptul la viață este un principiu fundamental, deoarece el este însăși condiția exercitării celorlalte drepturi garantate².

- viața persoanei este perioada care se întinde de la naștere și până la moarte; în cauza *Vo c. Franței*³, Marea Cameră a Curții Europene a arătat că punctul de începere al vieții ține de marja de apreciere a statelor, care trebuie recunoscută chiar și în cazul unei interpretări evolutive a Convenției europene;

- *momentul de la care o persoană este în viață este acela al desprinderii totale a fătului de corpul mamei*, adică momentul când produsul concepției nu mai este făt, ci nou-născut, începând să ducă o viață independentă de aceea a mamei⁴. Deși există o largă dezbatere în doctrină cu privire la determinarea momentului de început al vieții, *de lege lata* cred că stabilirea momentului de început al vieții ca cel al desprinderii totale a fătului de corpul mamei este singurul de natură de a asigura în mod obiectiv existența unei persoane ca subiect al protecției penale; pe de altă parte, studiind practica judiciară națională din ultimii 100 de ani nu am constatat existența unor dificultăți în determinarea momentului incipient al vieții, spre deosebire de unele cauze în care a fost relativ dificil de determinat momentul morții;

- *momentul final al vieții este acela al morții cerebrale*; față de dezvoltarea științelor medicale, a tehnicii medicale și cu precădere a celor de reanimare, în prezent este unanim acceptat că oprirea activității cardio-circulatorii ori a celei respiratorii nu pot fi assimilate cu instaurarea morții și că oprirea ireversibilă a tuturor funcțiilor encefalului semnifică decesul persoanei; prezintă relevanță din punct de

¹ În doctrină (*F. Antolisei*, Manuale di diritto penale, Parte speciale, 16^a ed., Ed. MVLTA PVACIS, 2016, p. 43 și urm.) s-a apreciat că legea penală protejează viața privată nu doar din perspectiva persoanei titulare a dreptului, ci și a colectivității, în condițiile în care ordinea juridică atribuie vieții persoanei și o valoare socială în considerarea îndatoririlor pe care individual le are față de familie și societate.

² A se vedea *J.-F. Renucci*, Traité de Droit Européen des droits de l'homme, L.G.D.J., Paris, 2012, p. 77.

³ A se vedea CtEDO, hotărârea Marii Camere din 8 iulie 2004, în cauza *Vo c. Franței*, parag. 84-85.

⁴ Consider că tăierea cordonului ombilical nu prezintă importanță pentru determinarea momentului de început al vieții în condițiile în care aceasta are loc după ce fătul s-a desprins de corpul mamei și când acesta, de regulă, nu mai îndeplinește funcția de a asigura nutrienții necesari fătului.

vedere probatoriu (având totodată în vedere sistemul libertății probelor) atât raportul de autopsie, cât și orice alt act medical [de pildă, datele rezultate în raportul întocmit de medic după efectuarea unui RMN sau computer tomograf, sau rezultatele examinării electroencefalografice (EEG)] sau medico-legal (de exemplu, prin efectuarea unui raport de expertiză);

- Codul penal asigură protecția penală a fătului incriminând în Capitolul IV intitulat „Agresioni asupra fătului” întreruperea cursului sarcinii (art. 201 C.pen.) și vătămarea fătului (art. 202 C.pen.);

- protecția dreptului la viață este asigurată în raport de actele altor persoane, iar nu față de propriile acte, sinuciderea sau tentativa de suicid nefiind incriminată (legiuitorul a apreciat necesar să incrimineze însă determinarea sau înlesnirea sinuciderii).

b) obiectul material: corpul unei persoane în viață.

În ipoteza în care obiectul material al infracțiunii de profanare de morminte este un cadavru, iar inculpatul, prin dezmembrarea ori incendierea cadavrului, urmărește ascunderea faptei de omor comise anterior, se vor reține în concurs real infracțiunea de omor și infracțiunea de profanare de morminte (*I.C.C.J., Secțiile Unite, Decizia nr. 35/2008, www.legalis.ro*).

1.3. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ: orice persoană fizică¹ sau juridică (necircumstanțiat) cu capacitate penală poate avea calitatea de autor; este posibil și ca autorul să acționeze pentru producerea omorului nu nemijlocit, ci chiar prin intermediul victimei, plasându-se în ipoteza *autorului mediat*² (de pildă, o persoană dorind să o ucidă pe alta îi sugerează că poate plonja în bazinul cu apă, omitând să îi comunice victimei că în acea zonă apa era foarte mică și există riscul producerii unui accident; dacă victimă sare în apă și lovindu-se la cap decedează se poate reține că autorul mediat a acționat în scopul suprimării vieții, profitând de eroarea în care aceasta se află cu privire la adâncimea apei);

- în cazul în care fapta se comite prin omisiune, autorul trebuie să se afle în postura garantului care are o obligație legală sau convențională de a acționa pentru a împiedica producerea decesului;

- participația penală este posibilă în toate formele: coautorat, instigare sau complicitate (materială sau morală, respectiv anterioară ori concomitantă)³;

¹ Se va reține comiterea omorului calificat [art. 189 alin. (1) lit. e) C.pen.], iar nu a omorului simplu în cazul în care autorul mai comisește anterior o infracțiune de omor, omor calificat, ultraj sau ultraj judiciar – în forma în care absoarbe omorul, în forma tentativei sau ca infracțiune consumată, fie ca autor, fie ca instigator sau complice.

² În doctrină [S. Bogdan (coord.), Noul Cod penal. Partea specială. Analize, explicații, comentarii. Perspectiva clujeană, Ed. Universul Juridic, București, 2014, p. 23], o astfel de situație este calificată drept omor prin fapta victimei.

³ Participația penală la această infracțiune nu prezintă vreo particularitate anume, aplicându-se pe deplin toate regulile cunoscute din Dreptul penal – partea generală, astfel că nu necesită vreo cunoștință specifică părții speciale a Dreptului penal. Cu caracter recapitulativ

- se va reține coautoratul la infracțiunea de omor chiar dacă din ansamblul actelor violente comise de făptuitorii, care au condus la moartea victimei, nu poate fi individualizată lovitura concretă ce a provocat decesul, contribuția acestora urmând a fi analizată în ansamblu și indivizibil¹;

- încercarea de a determina o persoană, prin constrângere sau corupere, să comită o infracțiune de omor, constituie infracțiunea de încercare de a determina săvârșirea unei infracțiuni prevăzute de art. 370 C.pen. În cazul în care infracțiunea de omor a fost săvârșită sau a fost realizată o tentativă pedepsibilă, persoana care a exercitat actele de determinare va fi pedepsită ca instigator la infracțiunea de omor, respectiv ca instigator la tentativa de omor. Instigatorul va fi tras la răspundere pentru instigare la tentativa de omor și în cazul în care autorul se desistă sau împiedică producerea rezultatului beneficiind de cauza personală de nepedepsire prevăzută de 34 C.pen.

Există coautorat la omor ori de câte ori mai mulți făptuitori săvârșesc în mod intentionat împotriva unei persoane acte specifice de violență de natură să-i cauzeze moartea. Se produce, într-un anume fel, o distribuție a acțiunilor, unele de intensitate mai mare, altele mai mică, dar toate orientate spre aceeași finalitate: suprimarea vieții persoanei. Ea dirijează actele fiecărui coautor, stabilind caracterul de faptă unică realizată de toți împreună, indiferent dacă contribuțiile sunt simultane sau succesive, în același loc sau în locuri diferite. Pentru ca unul dintre coautori să răspundă pentru omor, el trebuie să fi săvârșit împotriva victimei, direct sau indirect, activ sau pasiv, un act de violență. În același timp, actul de violență al făptuitorului nu trebuie să acopere în întregime sfera actului tipic, căci el nu se privește izolat, ci în raport cu totalitatea actelor săvârșite de coautori. Cu alte cuvinte, fiecare act de violență conține un dinamism propriu, fizic și psihic, prin care participă la fapta în ansamblu, demonstrând astfel unitatea structurală a acesteia. Potrivit doctrinei juridice, condițiile coautoratului sunt: a) unitatea indivizibilă a acțiunilor mai multor făptuitori; b) cooperarea subiectivă a făptuitorilor. În cele mai multe

voi puncta câteva elemente în materia participației penale care prezintă relevanță și în cazul infracțiunii de omor: 1. Se va reține existența coautoratului când se exercită acțiuni sau inacțiuni nemijlocite, simultane sau succesive, de două sau mai multe persoane în baza unei legături subiective asupra victimei, care conduc la suprimarea vieții; 2. Instigarea (inclusiv coinstigarea sau concursul de instigări) la omor este realizată printr-o acțiune de determinare, licită sau ilicită, comisă cu intenție directă sau indirectă, care are efect în sensul că autorul ia decizia de a comite omorul și realizează cel puțin o tentativă pedepsibilă; 3. Se va reține calitatea de complice a instigatorului mediat; 4. În cazul în care instigatorul participă alături de autor la săvârșirea infracțiunii, instigarea este absorbită în autorat sau coautorat la omor; 5. Este posibilă comiterea de acte de complicitate materială (de exemplu, prin furnizarea mijloacelor de comitere a omorului) ori de complicitate morală (de pildă, prin oferirea de informații cu privire la locul în care se află victimă și traseul acesteia, sau prin asistarea la comiterea actelor de executare nemijlocită care este aptă să încurajeze autorul).

¹ În acest sens, în literatura juridică (F. Streleanu, D. Nițu, Drept penal. Partea generală, vol. II, Ed. Universul Juridic, București, 2018, p. 205) s-a reținut că „vor fi coautori la omor toți cei care au aplicat lovitură victimei cu intenția de a o ucide, indiferent dacă urmarea s-a produs ca efect conjugat al loviturilor aplicate de ei sau a fost cauzată nemijlocit de o lovitură aplicată de unul dintre coautori”.

cazuri, contribuțiile coautorilor sunt inegale, în sensul că numai unul sau o parte dintre aceștia săvârșesc acte specifice de ucidere, iar ceilalți săvârșesc acte care, în sine, nu posedă eficiență necesară rezultatului, dar se află în strânsă interdependentă cu primele, completându-le. Dacă s-ar privi fracționat contribuțiile, nu s-ar realiza nimic concludent asupra sensului juridic al coautoratului. Jurisprudența a confirmat, în mod constant, acest punct de vedere. Astfel, au caracter de acte de coautorat la omor: lovirea victimei cu cuțitul, chiar dacă nu a provocat decesul acestiei, dar a fost de natură să slăbească puterea de rezistență și de apărare, permîțând celuilalt inculpat să aplique lovitura mortală; aplicarea de lovituri peste spate, în timp ce alt inculpat lovește victimă în cap; lovirea victimei cu obiecte și cu picioarele, ceea ce a contribuit la înfrângerea rezistenței acestiei și a posibilității de apărare; în general, acțiunile care sunt conjugate și indispensabile comiterii infracțiunii de omor. Imobilizarea victimei, pentru ca un alt făptuitor să fie în măsură să-i aplique lovitura mortală, exprimă forță și dinamism într-un moment decisiv și, ca urmare, constituie, împreună cu acțiunea de ucidere, o unitate indivizibilă. În loc ca infractorul singur să lupte cu victimă, să-i învingă rezistența și apoi să-i aplique lovitura mortală, un coautor sau mai mulți imobilizează victimă chiar în momentul în care un altul aplică acea lovitură. Ca urmare, activitatea de imobilizare a victimei este legată direct și nemijlocit de activitatea care constituie latura obiectivă a infracțiunii de omor. Unitatea acțiunii de imobilizare a victimei cu acțiunea de ucidere, efectuată de alt coinculpat, se axează pe caracterul indispensabil al primei acțiuni, fără de care cealaltă acțiune nu ar fi posibilă. De fapt, imobilizarea victimei în momentul de pericol maxim pentru viață ei echivalează cu un adevărat act de violență, susceptibil de a cauza moartea acelei victime. Așadar, toate contribuțiile care au legătură între ele, fiind conjugate și unificate într-un ansamblu specific, orientat spre realizarea uciderii persoanei, au caracter de acte de coautorat la omor. Nu are relevanță, din punct de vedere al cauzalității juridice, care dintre actele săvârșite de coautori a provocat leziunea care, în final, a cauzat moartea victimei, căci ceea ce caracterizează coautoratul este unitatea acțiunilor, capacitatea lor de a se integra aceluiași sistem sau model de explicație. Coautorul nu acționează singur, ci în cooperare cu alt făptuitor (sau mai mulți). Ca atare, coautorul trebuie să urmărească și să accepte producerea rezultatului cauzat nu numai de acțiunea lui, ci de totalitatea acțiunilor, ceea ce presupune că el trebuie să cunoască celelalte acțiuni și finalitatea lor și, în mod conștient, să-și orienteze activitatea astfel încât să se integreze finalității în ansamblu. Elementul cooperării subiective – adică reprezentarea totalității acțiunilor și voința de a se realiza, prin efortul comun, activitatea de ucidere a unei persoane – se obține din analiza împrejurărilor în care fapta a fost comisă. În situațiile în care, după o înțelegere expresă sau tacită, toți făptuitorii atacă victimă și îi aplică lovituri sau acționează într-o modalitate care, în ansamblu, îi cauzează moartea, nu mai are relevanță împrejurarea că unele lovituri au fost de mai mică gravitate și nu puteau – singure – să producă rezultatul, căci intenția de coautor la omor rezultă din materialitatea actelor săvârșite. Aceeași situație este și în cazul în care, fără consens prealabil, unul din inculpați acționează agresiv, cunoscând intenția celorlalți și asociindu-se astfel conștient la realizarea uciderii (*I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 300/2012, www.scj.ro*).

Există coautorat la infracțiunea de omor când coinculpații au acționat împreună lovind victima, atât înainte de a cădea la pământ, cât și după aceasta. Faptul că numai loviturile aplicate de unul dintre ei au fost mortale nu are relevanță, dacă activitatea acestuia se află într-o unitate indivizibilă cu cea a celorlalți inculpați și dacă rezultatul acestei activități strâns unite constă în suprimarea vieții victimei, iar din materialitatea faptelor reiese că toți inculpații au fost conștienți de urmările lor comune și au dorit producerea lor. În cazul de față, fiind constatat că inculpatul C.C. a lovit victimă cu o scândură în spate, în timp ce ceilalți coinculpați i-au aplicat alte lovitură, în zone vitale, cu obiecte contondente, iar după căderea acesteia, au continuat să o lovească împreună, se învederează că toți participanții se fac vinovați de participarea la săvârșirea infracțiunii de omor, sub forma de coautorat, prevăzută de art. 174 C.pen. din 1969 (I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 4739/2004, www.legalis.ro).

*Fapta participantului la săvârșirea infracțiunii de omor, de a folosi împotriva victimei un spray paralizant, urmată de lovirea repetată a acesteia de către cel de-al doilea participant cu un corp dur asupra zonei capului, cauzându-i leziuni care au dus la deces, constituie *coautorat la omor, iar nu complicitate*. Soluția se impune ținând seama că făptuitorii au acționat împreună, conjugat, amândoi intrând în casa victimei înarmați, unul cu un spray paralizant, iar cel de-al doilea cu o bară metalică, ambele folosite la suprimarea vieții persoanei (C.S.J., secția penală, decizia nr. 1262/1997, www.legalis.ro).*

Instigarea se regăsește numai în latura sau actul psihic (latura subiectivă), nu și în latura fizică (obiectivă) a infracțiunii. Această formă de participație are mai multe forme (categorii), între care și aceea a agentului provocator (în sensul instigator), formă care există în cauză. Sunt cuprinse în această categorie acele persoane care, prin daruri, promisiuni, amenințări, abuz de autoritate sau de putere, determină pe autor să săvârșească o fapta penală. În cazul de față, prin putere trebuie înțeleasă autoritatea de fapt și de drept, pe care funcționarii civili sau militari o exercită asupra subalternilor, dar și asupra unor persoane care se află în stare de deținere, aceștia temându-se că, în caz de neexecutare, s-ar putea lua măsuri disciplinare împotriva lor, dar și că executarea le poate aduce avantaje. În cauză, inculpații s-au folosit de amenințări, dar și de promisiuni față de deținutul M.C., și anume înrăutățirea regimului de detenție sau, dimpotrivă, de a beneficia de un regim mai relaxat și a fi liberat condiționat înainte de îndeplinirea condițiilor legale, determinându-l să execute acte de violență împotriva lui U.G.E., aflat și el în aceeași cameră de arest. Actele de violență s-au și săvârșit, cauzând, în final, decesul victimei, aşa cum s-a arătat mai înainte, astfel că fapta celor doi inculpați realizează elemente constitutive ale instigării la infracțiunea de omor calificat (cu premeditare) (C.S.J., secția penală, decizia nr. 4404/2003, www.legalis.ro).

*Inculpatul se face vinovat de *complicitate morală* la infracțiunile săvârșite de soția sa, G.F., mai puțin infracțiunea de uz de fals. Pentru existența complicității nu este necesar ca cel care ajută sau înlesnește comiterea faptei să*

dorească să coopereze la săvârșirea acesteia, fiind suficient să accepte că, prin activitatea sa, fie ea și pasivă, contribuie la comiterea infracțiunii. În acest sens, instanțele de fond și apel au avut în vedere declarațiile celor două persoane vătămate, coroborate cu raportul de evaluare psihologică întocmit de fundația „Salvați Copiii” care a stabilit că depozițiile minorilor sunt veridice. Or, din declarațiile persoanelor vătămate a rezultat că inculpatul G.M. cunoștea despre violențele exercitate de către soția sa asupra celor doi copii, situație de fapt ce nu mai poate fi schimbată în recurs. Activitatea de complicitate a inculpatului nu a vizat acțiuni directe, nemijlocite, ale sale, ci adoptarea unei atitudini pasive, pe care a avut-o pe o perioadă îndelungată, împrejurare prielnică pentru a-i crea coincrepători, în calitate de autor al faptelor, o stare psihică favorabilă comiterii infracțiunilor. Astfel, deși inculpatul avea cunoștință de săvârșirea actelor de violență asupra celor doi minori și avea posibilitatea de a împiedica continuarea lor, prin sesizarea autorităților publice competente, nu a efectuat niciun demers în acest sens, inacțiunea sa încurajând-o pe inculpată în punerea în executare a rezoluției infracționale, tocmai prin această atitudine tolerantă (*I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 1998/2014, www.scj.ro*).

Pe fondul unei stări conflictuale preexistente, generate de divorțul intervenit între inculpata S.R. și martorul S.M.A., a faptului că acesta i-a evacuat din locuința comună, inculpata S.R. împreună cu fiul său, inculpatul S.M.L., i-au cerut martorului T.S.C. să găsească un criminal profesionist care să-l ucidă pe S.M.A., cei doi fiind dispuși să plătească în schimb suma de 5.000 dolari. În acest scop, în perioada sfârșitul lunii noiembrie 2012-15 decembrie 2012, cei doi inculpați au efectuat demersuri pe lângă martorul T.S.C. negociind și discutând cu acesta diferite scenarii despre modul în care se intenționa punerea în aplicare a planului de „eliminare a soțului” inculpatei S.R., inculpată care i-a spus martorului că dorește „lichidarea” fostului soț, afirmând totodată ferm că „aicea nu mergi cu jumătăți... Aicea-i ca-n armată! Ori îl împuști și-ai terminat, ori dușmanul te împușcă pe tine și te-o lichidat”, spunând că dorește să-și vadă fostul soț „pachet”, „că-l vrea la tavă”, „că-l vrea bagaj”, că vrea să-și reînceapă viața de la zero” „fără nimic și fără tâmpă să mă tot joace”. Probele administrative în cauză susțin dincolo de orice îndoială aceste demersuri efectuate de inculpați, prin care au urmărit uciderea martorului S.M.A., demersuri concretizate atât în propuneri adresate martorului T.S.C. de a găsi un criminal profesionist, cei doi inculpați fiind dispuși să plătească în schimb suma de 5.000 dolari, cât și în discutarea cu același martor a mai multor scenarii de punere în aplicare a unui astfel de plan. Demersurile inculpaților, anterior expuse, reprezentă, din punct de vedere penal, *acte de instigare, prin intermediul acestora inculpații urmărind determinarea altei persoane să săvârșească o faptă prevăzută de legea penală*. Aceste demersuri și încercări ale inculpaților de a determina săvârșirea unei infracțiuni nu s-au mai concretizat, atât ca urmare a faptului că martorul T.S.C. (la care cei doi inculpați au apelat în acest scop) a înțeles să sesizeze organele judiciare, cât și ca urmare a intervenției acestora din urmă. Curtea reține că în desfășurarea activității infracționale, doctrina este unanimă în a aprecia că există două perioade: *perioada internă* (care cuprinde trei momente: al nașterii și conceperii ideii de a săvârși infracțiunea, al deli-

berării și al luării deciziei de a săvârși infracțiunea) și perioada externă (care cuprinde fază actelor de pregătire, fază actelor de executare și faza urmărilor). *Perioadă externă* presupune trecerea la executarea hotărârii infracționale, îndeplinindu-se acțiuni, activități specifice laturii obiective, pornind de la activități menite să pregătească săvârșirea infracțiunii (acte preparatorii), continuând cu începerea executării (tentativa) și executarea propriu-zisă a infracțiunii, finalizată prin producerea urmării periculoase (consumarea). Ceea ce deosebește actele preparatorii de actele de executare, în cadrul perioadei externe, este împrejurarea că activitățile specifice actelor preparatorii nu intră în sfera actului de conduită interzis prin norma de incriminare (*verbum regens*) și nici nu sunt legate nemijlocit de acțiunea tipică a infracțiunii pentru a dovedi orientarea împotriva obiectului infracțiunii. Intră în sfera actelor preparatorii activități de pregătire morală sau materială, precum procurarea de date și informații legate de modul de săvârșire a infracțiunii, atragerea de complici sau alți participanți, stabilirea condițiilor de săvârșire, procurarea de instrumente, modalități și mijloace de săvârșire a faptei etc. În prezenta cauză, probele administrate susțin concluzia certă că cei doi inculpați, în desfășurarea activităților infracționale pentru care au fost trimiși în judecată, au trecut de la perioada internă în desfășurarea activității infracționale, la perioada externă, trecere realizată odată cu abordarea martorului T.S.C. căruia i-au solicitat găsirea unui criminal profesionist, fiind dispuși să plătească suma de 5.000 dolari și continuată cu discuțiile legate de modul în care uciderea lui S.M.A. s-ar putea realiza. Aceleași probe susțin și concluzia certă că activitatea infracțională a inculpaților s-a oprit în prezenta cauză la această fază a actelor de pregătire, curtea însușindu-și în totalitate argumentele expuse în apărare cu privire la faptul că persoana instigată să săvârșească infracțiunea de omor dorită de cei doi inculpați, nu a trecut la executarea infracțiunii la care a fost instigat, nesăvârșind nici măcar vreun act de executare susceptibil de a fi calificat cel puțin ca tentativă pedepsibilă la infracțiunea de omor. Într-o astfel de situație, activitățile infracționale ale celor doi inculpați reprezintă o *instigare neurmată de executare, nu ca formă de participație penală, ci ca faptă distincță*. În condițiile în care inculpații au comis faptele în perioada sfârșitul lunii noiembrie 2012-15 decembrie 2012, acestora le sunt incidente dispozițiile art. 5 C.pen., care impun instanței verificarea legii penale mai favorabile. În cadrul unei astfel de analize curtea reține că instigarea neurmată de executare, incriminată ca atare de art. 29 C.pen. din 1969, își găsește corespondent, parțial, ca infracțiune de sine stătătoare în cuprinsul actualului Cod penal, în dispozițiile art. 370 C.pen. care incriminează: „Încercarea de a determina săvârșirea unei infracțiuni”. Conform art. 370 C.pen., încercarea de a determina o persoană, prin constrângere sau corupere, să comită o infracțiune pentru care legea prevede pedeapsa detenției pe viață sau pedeapsa închisorii mai mare de 10 ani se pedepsește cu închisoare de la unu la 5 ani sau cu amendă. Comparând dispozițiile art. 29 C.pen. 1969 cu cele prevăzute de art. 370 C.pen., rezultă că, într-adevăr a intervenit o dezincriminare, însă doar parțială, a instigației neurmate de executare reglementată de Codul penal anterior, în prezent o astfel de faptă intrând în sfera ilicitului penal dacă s-a realizat *prin constrângere sau corupere* și doar dacă vizează comiterea unei infracțiuni pentru care legea prevede pedeapsa detenției pe viață sau pedeapsa închisorii mai mare de 10 ani.

Ambele condiții sunt îndeplinite cât timp inculpații au urmărit comiterea infracțiunii de omor calificat [prevăzută în actualul Cod de art. 189 alin. (1) lit. a) C.pen., care prevede pedeapsa detenției pe viață sau a închisorii de la 15 la 25 de ani] și cât timp aceștia au arătat că sunt dispuși să achite în schimbul comiterii unei astfel de fapte suma de 5.000 dolari. Prin urmare, inculpaților nu le sunt aplicabile dispozițiile art. 3 alin. (1) LPANCP, aplicabile exclusiv în situațiile în care o faptă determinată, comisă sub imperiul legii vechi, nu mai constituie infracțiune potrivit legii noi datorită modificării elementelor constitutive ale infracțiunii, inclusiv a formei de vinovătie, cerută de legea nouă pentru existența infracțiunii. Dimpotrivă, acestora le sunt incidente dispozițiile art. 3 alin. (2) LPANCP, conform cărora, dispozițiile art. 4 C.pen. nu se aplică în situația în care fapta este incriminată de legea nouă sau de o altă lege în vigoare, chiar sub o altă denumire. În drept, faptele inculpaților S.R. și S.M.L., care în perioada sfârșitul lunii noiembrie 2012-15 decembrie 2012, au încercat să-l determine pe martorul T.S.C. ca direct sau prin intermediul altei persoane, să comită infracțiunea de omor calificat pentru care legea prevede pedeapsa detenției pe viață sau pedeapsa închisorii mai mare de 10 ani, faptă prin care au urmărit uciderea numitului S.M.A., fostul soț al inculpatei, în schimbul acestui serviciu cei doi inculpați oferind o sumă de 5.000 dolari, intrunesc elementele constitutive ale infracțiunii de încercare de a determina săvârșirea unei infracțiuni prevăzută de art. 370 C.pen., care se pedepsește cu închisoare de la unu la 5 ani sau cu amendă. Dispozițiile art. 370 C.pen. sunt mai favorabile decât cele prevăzute de art. 29 C.pen. din 1969, care sancționau instigarea neurmată de executare cu o pedeapsă cuprinsă între minimul special al pedepsei pentru infracțiunea la care s-a instigat (15 ani închisoare) și minimul general (15 zile închisoare) (C.A. Oradea, secția penală, decizia nr. 30/2017, nepublicată).

Fapta inculpatului de a îndozi, după o prealabilă înțelegere de a comite agresiunea, pe autorul omorului, amândoi înarmați cu pari, de a pătrunde în curtea casei victimei și de a ataca pe fratele acesteia în timp ce coînculpatul aplica victimei lovitură cu parul în cap, cauzându-i moartea, constituie *complicitate la infracțiunea de omor*. Acționând în modul arătat, complicele a dat un ajutor moral autorului faptei, prin încurajarea și prin întărirea intenției acestuia de a ucide, ceea ce, în lipsa acestui ajutor, autorul nu ar fi îndrăznit să facă în împrejurările date (C.S.J., secția penală, decizia nr. 5478/2001, www.legalis.ro).

Simpla prezență a unei persoane, aflată împreună cu autorul omorului la locul săvârșirii infracțiunii, nu constituie *complicitate*, atâtă vreme cât nu a existat înțelegere între ea și autor de a îlesni sau ajuta la comiterea faptei și, totodată, nu a cunoscut și nici prevăzut că acesta va săvârși un omor (Trib. Suprem, secția penală, decizia nr. 94/1987, în C.P. Ad., p. 600).

În privința implicării inculpatei C.S. în incident, declarațiile martorilor, date în cursul urmăririi penale și în fața instanțelor confirmă prezența inculpatei la incident și strigătele acesteia „dați că acum e momentul... omorâți-l...”. Măsura în care aceste strigăte au influențat acțiunile agresive ale inculpaților trebuie să rezulte din probe. Or, martorii au arătat fie că nu cred ca

inculpații ar fi auzit-o pe aceasta datorită învălmășelii create, fie că, oricum, indiferent de strigătele acesteia, inculpații ar fi bătut-o pe victimă, arătând că motivele care au generat scandalul au fost altele, fie că inculpata C.S. a ajuns la fața locului când agresiunea era în desfășurare, chiar la sfârșitul incidentului. Totodată, niciunul dintre inculpați, în declarațiile date pe tot parcursul procesului penal, nu au arătat că ar fi auzit-o pe inculpata C.S. ori că strigătele acesteia i-ar fi influențat în vreun fel în acțiunile lor violente. Altfel spus, nu s-a dovedit că îndemnurile inculpatei C.S., care au avut rolul de a încuraja continuarea agresiunilor, ar fi produs în concret un astfel de efect. Or, actul de sesizare a reținut ca faptă, în sarcina inculpatei C.S., că i-ar fi încurajat pe ceilalți inculpați, prin strigăte repetitive, să lovească și să omoare victimă. Complicitatea fiind o formă a participației penale, de esența unei astfel de participații penale este legătura subiectivă între participanți, concretizată în voința comună a tuturor de a săvârși fapta. Având în vedere că în acuzare se reține existența unei complicități intenționate la o faptă intenționată săvârșită de autori, adică o complicitate proprie, aceasta presupune coeziunea psihică între participanți (între autori și complice), în sensul că toți (autori și complice) sunt animați de atingerea acelaiași rezultat, urmărind sau acceptând realizarea rezultatului respectiv prin acțiunile lor conjugate. Această coeziune psihică între inculpații F.C. și F.M., pe de o parte și C.S., pe de altă parte, nu a fost dovedită în cauză dincolo de orice dubiu rezonabil. Totodată, actele de complicitate, pentru a atrage răspunderea penală, trebuie să aibă un caracter efectiv, adică să se materializeze într-un ajutor sau într-o înlesnire care să fi contribuit în concret la comiterea faptei de către autor, ambii fiind animați de aceeași voință comună de a săvârși fapta. Or, în cauză, probele nu au confirmat dincolo de orice echivoc că strigătele inculpatei C.S. ar fi fost auzite de inculpați și că aceste strigăte ar fi avut vreun rol în continuarea agresiunii din partea autorilor F.C. și F.M., care nu au sosit la fața locului împreună cu C.S. (aceasta sosise la fața locului la finalul incidentului) și care, în aplicarea loviturilor, au fost determinați de alte motive (starea conflictuală dintre cele două familii și incidentul anterior din cursul aceleiași zile), fără nicio legătură cu îndemnurile inculpatei. În condițiile în care nu s-a dovedit nici existența unei coeziuni psihice între complice și autori și nici că strigătele ar fi contribuit în fapt la comiterea faptei de către autori, că acestea s-ar fi concretizat în îndemnuri și încurajări care să-i fi determinat efectiv pe autori să continue actele de agresiune asupra victimei, fapta inculpatei C.S. nu poate fi calificată decât ca o tentativă la complicitate. Or, legea penală nu incriminează în art. 48 C.pen. nici „încercarea de a înlesni”, nici „încercarea de a ajuta” la săvârșirea unei infracțiuni, ci „înlesnirea” sau „ajutorul”, adică acele acte de complicitate care au fost duse până la capăt și care și-au produs efectul, adică au contribuit efectiv la săvârșirea faptei de către autori (*C.A. Oradea, secția penală, decizia nr. 690/2017, nepublicată*).

b) subiectul pasiv: orice persoană fizică în viață¹ (indiferent de starea acesteia de sănătate, de vîrstă, de existență sau inexistență discernământului victimei etc.); astfel, subiectul pasiv al omorului este *general și unic*;

¹ Dacă actele de executare privesc o persoană deja decedată se poate reține comiterea infracțiunii de profanare de cadavre sau morminte, prevăzută de art. 383 C.pen., dacă sunt